

JINDŘICH DEJMEK A KOLEKTIV,
Československo. Dějiny státu,
Nakladatelství Libri, Praha 2018, 956 s.

Próba syntetycznego ujęcia dziejów państwa może przysporzyć historykowi niemałych trudności. Z jednej strony zadanie to jest trudne, ponieważ wymaga wyjątkowo dobrej znajomości literatury odnoszącej się do kilku okresów historycznych obejmujących dzieje danego państwa. Ustalone w niej fakty powinny zostać połączone w taki sposób, aby tworzyły spójną i rzetelną narrację historyczną, wiarygodnie wyjaśniającą najważniejsze zagadnienia z historii państwa, a także wskazującą główne kierunki jego rozwoju i procesy, które miały na nie najistotniejszy wpływ. Przygotowywanie syntezy może wydawać się zadaniem stosunkowo niewdzięcznym, gdyż w przeważającej mierze polega na zebraniu i połączeniu ustaleń innych historyków, a to oznacza, że jej zadaniem jest uporządkowanie dotychczasowych wyników badań, nie zaś odkrywanie nowych faktów lub udowodnienie teorii. Pomimo tego syntezy są równie ważne i potrzebne jak szczegółowe badania analityczne, ponieważ pozwalają spojrzeć na historię państwa z szerszej perspektywy, a także ocenić wagę poszczególnych stadiów jego rozwoju i elementów, z których te się składały. Właśnie przed takim, wymagającym i trudnym zadaniem stanął zespół czeskiego historyka Jindřicha Dejmeka, tworząc syntezę dziejów Czechosłowacji – *Československo. Dějiny státu*¹. W tym świetle omawiana poniżej synteza dziejów Czechosłowacji stanowi

¹ Jindřich Dejmeck jest pracownikiem naukowym Instytutu Historii Akademii Nauk Republiki Czeskiej. Ukończył historię na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Karola w Pradze. W 1997 r. uzyskał tytuł doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy pt. *Diplomat a ministr zahraničních věcí Kamil Krofta. Studie z dějin československé diplomacie 1920–1938*. W 2004 r. uzyskał tytuł doktora nauk (Dsc.), nadany przez Radę Naukową Akademii Nauk Republiki Czeskiej na podstawie rozprawy pt. *Nenaplněné naděje: Politické a diplomatické vztahy Československa a Velké Británie (1918–1938)*. Jego zainteresowania badawcze dotyczą głównie historii stosunków międzynarodowych w XX w. oraz historii czechosłowackiej polityki zagranicznej. Do najważniejszych prac o charakterze monograficznym w dorobku naukowym Dejmecka należą następujące tytuły: *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů 1918–1992* [we współpracy z J. Němečkem i S. Michálkiem], Praha 2013; *Diplomacie Československa. Díl I. Nástin dějin ministerstva zahraničních věcí a diplomacie (1918–1992)*, Praha 2012; *Zrod nové Evropy. Versailles, St-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému* [we współpracy z zespołem] Praha 2011; *Edvard Beneš. Politická biografie českého demokrata: Část druhá. Prezident republiky a vůdce národního odboje. (1935–1948)*, Praha 2008; *Edvard Beneš. Politická biografie českého demokrata. Část první. Revolucionář a diplomat (1884–1935)*, Praha 2006; *Nenaplněné naděje. Politické a diplomatické vztahy Československa a Velké Británie (1918–1938)*, Praha 2003; *Československo, jeho sousedé a velmoci ve XX. století*

niejako podsumowanie dotychczasowych badań prowadzonych przez tego doświadczonego historyka. W skład zespołu autorskiego, poza Jindřichem Dejmkiem, weszli następujący badacze, w przeważającej mierze pracownicy naukowcy Instytutów Historii Czeskiej oraz Słowackiej Akademii Nauk: Ludovit Hallon, Drahomír Jančík, Dušan Kováč, Jan Kuklík, Miroslav Londák, Elena Londáková, Jan Němeček, Petr Prokš i Jaroslav Šebek.

Československo... składa się z dziesięciu rozdziałów, które z kolei dzielą się na kilka podrozdziałów, oraz szczegółowego przeglądu źródeł i literatury, streszczenia w języku angielskim, a także indeksu nazwisk. Rozdział I, napisany przez Petra Prokša, Jindřicha Dejmka i Dušana Kováča, dotyczy kształtowania się nowoczesnej czeskiej i słowackiej myśli politycznej oraz pierwszych koncepcji państwowotwórczych, powstałych przed I wojną światową. W tej części pracy, poprzez przybliżenie najważniejszych osobistości ze świata czeskiej i słowackiej polityki oraz ich dokonań, autorzy wyjaśniają genezę Czechosłowacji. W rozdziale II, którego autorami są Jindřich Dejmek i Dušan Kováč, opisane zostały czasy I wojny światowej, które z perspektywy Czechów i Słowaków, podobnie jak Polaków, były czasem wzmoczonych starań o uzyskanie własnej państwowości, a także okresem ciężkich doświadczeń związanych z działaniami wojennymi. W rozdziale III, przygotowanym wspólnie przez Jindřicha Dejmka, Jaroslava Šebka, Drahomíra Jančíka, Ludovita Hallona, Jana Kuklíka oraz Jana Němečka, autorzy omawiają czasy międzywojenne, które podzielili na kwestie dotyczące polityki zagranicznej, systemu politycznego oraz rozwoju gospodarczego i społecznego. W rozdziale IV, autorstwa Jana Kuklíka, Jana Němečka i Ludovita Hallona, pochylono się nad losami Czechów i Słowaków podczas II wojny światowej, gdy ich wspólne państwo przestało istnieć i przez sześć lat historia obydwu narodów toczyła się po odmiennych torach. Na terenie okupowanym przez III Rzeszę utworzony został Protektorat Czech i Moraw, a Słowacja uzyskała fasadową autonomię, w rzeczywistości pozostając w pełnej zależności od narodowosocjalistycznych Niemiec. Następny rozdział, napisany przez Jindřicha Dejmka, Ludovita Hallona, Jana Kuklíka i Jana Němečka, poświęcony został tzw. Trzeciej Republice, czyli trzyletniemu okresowi (od 1945 do 1948 r.), w którym odrodzona po II wojnie światowej Czechosłowacja próbowała prowadzić samodzielną politykę wewnętrzną i zagraniczną. W tym czasie pozostawała jeszcze względnie niezależna od Związku Sowieckiego, którego dominacja nad państwami Europy Środkowo-Wschodniej powoli stawała się faktem. Rozdział kończy się w momencie przejścia pełni władzy przez partię komunistyczną w lutym 1948 r. Kolejna część omawianej pracy dotyczy historii Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych. Przy formowaniu struktury tej części autorzy, czyli Jindřich Dejmek, Jaroslav Šebek, Drahomír Jančík oraz Miroslav Londák, ponownie posłużyli się podziałem na politykę zagraniczną oraz kwestie wewnętrzne i gospodarcze. W osobnym podrozdziale umieszczono niezwykle istotną kwestię Praskiej Wiosny z 1968 r., czyli nieudaną próbę zreformowania systemu socjali-

(1918–1992). *Vybrané kapitoly z dějin československé zahraniční politiky*, Praha 2002; *Kauza: tzv. Benešovy dekrety. Historické kořeny a souvislosti* [wspólnie z J. Kuklíkem i J. Němečkem], Praha 1999; *Historik v čele diplomacie: Ministr Kamil Krofta 1936–1938. Studie z dějin československé zahraniční politiky ve druhé polovině třicátých let*, Praha 1998. Selektowna bibliografia pozostałych prac Dejmka dostępna jest pod adresem internetowym: www.hiu.cas.cz/cs/download/medailony/dejmek-bibliografie.pdf.

stycznego przez liberalne skrzydło Komunistycznej Partii Czechosłowacji. Eksperyment ten przerwany został przez militarną interwencję wojsk Układu Warszawskiego, które wkroczyły na teren Czechosłowacji 21 sierpnia 1968 r. Rozdział VII, za którego przygotowanie również odpowiadali Jindřich Dejmek, Jaroslav Šebek, Drahomír Jančík i Miroslav Londák, poświęcono tzw. normalizacji, przypadającej na lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte XX w. W tym czasie sytuacja wewnętrzna, zachwiana wydarzeniami z 1968 r., była stopniowo stabilizowana, a dogmatyczne skrzydło Komunistycznej Partii Czechosłowacji wzmocniło swoje wpływy w aparacie państwowym i partyjnym, jednocześnie wypracowując względny spokój społeczny poprzez zniechęcenie obywateli do uczestnictwa w sferze publicznej i nakłonienie ich wycofania się w prywatność. Ten nieformalny układ władza osiągnęła poprzez zachęcenie społeczeństwa do specyficznego rodzaju ograniczonego konsumpcjonizmu w ramach socjalistycznej gospodarki. Podobnie jak w poprzednich częściach pracy, tutaj również zachowano podział na trzy wymiary historii: politykę zagraniczną, politykę wewnętrzną oraz sytuację gospodarczą i społeczną. Pod koniec rozdziału omówiona została kwestia rewolucji listopadowej z 1989 r., której rezultatem była zmiana systemu władzy w Czechosłowacji. Rozdział VIII, autorstwa Jindřicha Dejmka, Drahomíra Jančíka, Ludovita Hallona i Miroslava Londáka, opisuje postkomunistyczną federację wstępującą na drogę rozpadu, który stał się faktem w 1992 r. Ostatnie dwie części syntezy poświęcono najnowszej historii Republiki Czeskiej (Jindřich Dejmek) oraz Słowacji (Miroslav Londák i Elena Londáková) od momentu wstąpienia na osobne drogi rozwoju państwowego aż do 2017 r.

Przed przystąpieniem do omawiania wad i zalet opracowania należy wyraźnie zaznaczyć, że do tej pory nie powstała synteza dziejów czechosłowackiej państwowości, którą z powodzeniem można uznać za pracę na poziomie akademickim. Autorzy *Československa...* informują o tym czytelnika w anglojęzycznym streszczeniu zamieszczonym na końcu ich książki. Według ich słów pozycja ta jest pierwszą próbą syntetycznego opisu „podstawowych elementów rozwoju czechosłowackiego państwa od jego narodzenia w trakcie I wojny światowej do pokojowego rozpadu na dwa samodzielne państwa w 1992 roku” (s. 930). Rzeczywiście, należy przyznać rację zespołowi autorskiemu, ponieważ dotychczasowe rzetelne prace dotyczące historii Czechosłowacji albo skupiały się na krótszych okresach dziejów państwa, albo dotyczyły samych kluczowych momentów, pomijając szersze omówienie rozwoju politycznego, społecznego i gospodarczego², lub też przedstawiały jego losy przez pryzmat inny niż dzieje państwowości³. Do tej pory powstawały także prace podejmujące próbę przekrojowego spojrzenia na historię Czechosłowacji, jednak ze względu na bardzo ogólne podejście do tematu i niewielką objętość nie można ich uznać za dzieła spełniające standardy szczegółowej syntezy losów państwa, a jedynie za powierzchowne

² Prace tego typu najczęściej dotyczą konkretnych lat: 1918, 1938/1939, 1945, 1948, 1968, 1989, 1992. Forma ta nie świadczy o ich niskiej wartości naukowej, wyklucza je jednak z grona pełnych syntez dziejów państwa. Jednym z ostatnich opracowań tego typu jest książka Karela Pacnera (zob. K. Pacner, *Osudové okamžiky Československa*, Praha 2018).

³ Przykładem jest praca znanego czeskiego historyka Jana Rychlíka, przedstawiająca dzieje Czechosłowacji przez pryzmat stosunków pomiędzy Czechami i Słowakami (zob. J. Rychlík, *Češi a Slováci ve 20. století. Spolupráce a konflikty 1914–1992*, Praha 2015).

prześlizgnięcie się po tej problematyce⁴. W tym świetle praca zespołu Jindřicha Dejmkę rzeczywiście jawi się jako pierwsza pełna synteza historii Czechosłowacji, którą można uznać za pozycję rzetelną i bazującą na solidnym warsztacie naukowym.

Rzecz, która jako pierwsza rzuca się w oczy podczas przeglądania *Československa...*, jest struktura pracy. Jak już zostało wcześniej wspomniane, autorzy postanowili spojrzeć na historię wspólnej państwowości Czechów i Słowaków przez pryzmat trzech wymiarów historii: polityki zagranicznej, polityki wewnętrznej oraz sytuacji gospodarczej i społecznej. Zachowując tę konstrukcję, dużo miejsca poświęcono najważniejszym procesom kształtującym historię Czechosłowacji oraz opisano i wyjaśniono znaczenie najistotniejszych punktów zwrotnych w jej dziejach, takich jak powstanie Republiki w 1918 r., dyktat monachijski z 1938 r., przejście pełni władzy przez komunistów w 1948 r., Praska Wiosna i interwencja wojsk Układu Warszawskiego z 1968 r. oraz tzw. aksamitna rewolucja z 1989 r. i rozpad wspólnego państwa w 1992 r. Autorzy w sposób ogólny, lecz zarazem rzetelny wyjaśnili kluczowe problemy z historii Czechosłowacji oraz podali wskazówki bibliograficzne do bardziej szczegółowych pozycji o charakterze analitycznym, które skrupulatniej skupiają się na danym zagadnieniu. To sprawia, że czytelnik otrzymał wyważoną i rzetelną syntezę dziejów, która na podstawowym poziomie umożliwia zaznajomienie się z dziejami czechosłowackiej państwowości oraz jest dobrym punktem wyjścia do dalszego zgłębiania wiedzy na temat najnowszej historii Czechów i Słowaków.

Recenzowana praca w większej części napisana została w oparciu o szczegółowe opracowania dotyczące zagadnień z różnych okresów i płaszczyzn historii Czechosłowacji. Jest to zrozumiałe ze względu na syntetyczny charakter dzieła. Wartością dodatkową jest wykorzystanie przez autorów sporej ilości źródeł pierwotnych, w tym kilkudziesięciu edycji dokumentów, ponad stu pozycji o charakterze wspomnieniowym, kilka tytułów prasowych, a także dokumentacji pochodzącej z siedmiu archiwów w Czechach oraz po jednym z Niemiec, Polski, Słowacji, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Watykanu. Mnogość i różnorodność podstawy źródłowej sprawiają, że przygotowana synteza jest pozycją świeżą, niezwykle ciekawą, a przedstawiane w niej zagadnienia zostały solidnie udokumentowane, przez co ich interpretacja najczęściej nie budzi większych wątpliwości. Dzięki prostej i przejrzystej strukturze pracy w łatwy sposób można odnaleźć interesujące nas zagadnienie, zapoznać się z najważniejszymi wiadomościami na jego temat oraz skorzystać ze wskazówek bibliograficznych, odsyłających do źródeł i literatury szczegółowej.

Pomimo licznych zalet autorom omawianej pracy nie udało się uniknąć pewnych niedociągnięć, co jest raczej rzeczą naturalną przy tak obszernym temacie. Jednym z najważniejszych mankamentów jest brak wstępu, w którym zespół autorski mógłby wyjaśnić czytelnikowi przyczyny powstania syntezy, a także omówić jej cel i umotywić wybór cezur czasowych. Szczególnie ostatnia z wymienionych kwestii może budzić pewne wątpliwości, gdy porównamy tytuł książki z jej zawartością. Dla przypomnienia na

⁴ Do prac tego typu należą m.in. M. Šmíd, *Československo ve století. Na společné cestě 1914–1992*, České Budějovice 2016; P. Krákora, P. Kopeček, *Dějiny Československa 1918–1992*, Praha 2010. W języku polskim na temat historii Czech i Czechosłowacji ukazały się prace Jerzego Tomaszewskiego, które co prawda mają formę opracowań popularnonaukowych, jednak stoją na stosunkowo wysokim poziomie merytorycznym (J. Tomaszewski, *Czechy i Słowacja*, Warszawa 2008; *idem, Republika Czeska 1918–2013*, Warszawa 2014).

okładce widnieje tytuł *Czechosłowacja. Historia państwa*, co wyraźnie wskazuje, że praca dotyczy historii Czechosłowacji, która jak wiadomo istniała w latach 1918–1992, z przerwą na okres II wojny światowej (1939–1945). Całkowicie usprawiedliwione wydaje się to, że autorzy zarysowali genezę państwa, mającą swoje korzenie w działalności czeskich i słowackich elit w XIX i na początku XX w. Pewne zastrzeżenia można mieć jednak do dwóch ostatnich rozdziałów, dotyczących lat 1993–2017. Czechosłowacja przestała istnieć w grudniu 1992 r., dlaczego więc w opracowaniu, które dotyczy jej historii, omówiono losy państw powstałych na jej gruzach? To jest pierwsza z wątpliwości. Druga dotyczy daty końcowej, czyli 2017 r., który nie jest żadną wyraźną cezurą, a jedyne, co tłumaczy jego wybór, to fakt, że w tym roku ukończono przygotowanie pracy do druku... W dodatku dwa ostatnie rozdziały wyraźnie odstają od reszty syntezy. Są powierzchowne, ogólnikowo omawiają przebieg wydarzeń w obydwu państwach i pozostawiają spory niedosyt. W większym stopniu sprawiają wrażenie kalendarium, które postanowiono przedstawić w sposób narracyjny, niż rzetelnego omówienia najważniejszych procesów politycznych, społecznych i gospodarczych, które zachodziły w państwach powstałych po rozpadzie Czechosłowacji. Uzasadnione wydaje się pytanie, czy może nie lepiej byłoby zrezygnować z tych rozdziałów, postawić wyraźne cezury na latach 1918–1992 i zamieścić coś w rodzaju epilogu, który ewentualnie naszkicowałby najważniejsze momenty z najnowszej historii Czech i Słowacji? Wszystkie wątpliwości co do ram czasowych syntezy wynikają także ze wspomnianego wcześniej braku wstępu, w którym autorzy mogliby spróbować uzasadnić sens przyjętych cezur. Bez tego czytelnik ma prawo mieć pewne zastrzeżenia w tej kwestii.

Sceptycyzm może wywołać także przyjęta struktura pracy. Jak zostało wyżej napisane, została ona skonstruowana na bazie rozdziałów omawiających wyodrębnione okresy historyczne, które z kolei podzielono na podrozdziały skupione wokół problematyki gospodarczej, społecznej, wewnętrznej i zagranicznej oraz najważniejszych momentów historycznych. Rozwiązanie to ma swoje zalety, ale także pewne wady. Do tych pierwszych należy zaliczyć możliwość szybkiego znalezienia interesującej nas informacji. Przykładowo, jeżeli chcemy zapoznać się z problematyką polityki zagranicznej prowadzonej przez Czechosłowację w drugiej połowie lat osiemdziesiątych XX w., wystarczy zajrzeć do części czwartej podrozdziału drugiego w rozdziale VII (7.2.4). A jeżeli interesuje nas rozwój ruchów opozycyjnych, zaglądamy do części trzeciej podrozdziału trzeciego w rozdziale VII (7.3.3). Tym sposobem w bardzo szybki sposób możemy odnaleźć interesujące nas informacje. Z drugiej jednak strony fragment syntezy omawiający wydarzenia z drugiej połowy lat osiemdziesiątych został umieszczony przed częścią poświęconą sytuacji z lat siedemdziesiątych. Rozwiązanie takie pod pewnymi względami jest nielogiczne i zaburza spójną narrację historyczną, przez co w trakcie ciągłej lektury może prowadzić do nieporozumień, mylnego wrażenia i niechcianych powtórzeń. Przykładem jest druga część podrozdziału trzeciego w rozdziale VII (7.3.2.), w której zostało omówione kształtowanie się stosunku Czechosłowacji do Watykanu w drugiej połowie lat siedemdziesiątych, co było silnie związane z sytuacją Kościoła katolickiego. Problematyka ta została ujęta w części dotyczącej sytuacji wewnętrznej w państwie i na próżno szukać jej można w poprzednim rozdziale dotyczącym stosunków międzynarodowych. Podobnych sytuacji jest więcej, co z jednej strony może wprowadzić w błąd czytelnika szukającego

konkretnych informacji, a z drugiej zaburza logikę narracji. Można byłoby uniknąć tego problemu poprzez skonstruowanie narracji w sposób linearny, bez konsekwentnego wydzielenia problematyki społecznej, wewnętrznej, gospodarczej i zagranicznej, gdyż płaszczyzny te i tak bardzo często się przenikają i wzajemnie na siebie oddziałują. Przykładami syntetycznych prac historycznych, których autorom udało się uniknąć tego problemu przez rezygnację z wydzielenia konkretnych płaszczyzn historycznych, są opracowanie Andrzeja Leona Sowy poświęcone powojennej historii Polski oraz prace Andrzeja Paczkowskiego i Jerzego Eislera⁵.

Autorom *Československa...* zdarzają się także błędy podczas opisu dziejów Polski i wyjaśnianiu ich wpływu na sytuację w Czechosłowacji. Przykładem jest fragment dotyczący rośnięcia w siłę czeskiego ruchu faszystowskiego w latach dwudziestych XX w., który porównano do zamachu majowego i przejścia władzy w Polsce przez Józefa Piłsudskiego (s. 170). Fragment ten daje do zrozumienia, że środowisko polityczne Piłsudskiego było faszystowskie, co oczywiście stanowi poważny błąd historyczny. Innym, choć nieco mniejszym niedopatrzeniem, jest informacja o tym, że podczas polskich wydarzeń 1956 r. Władysław Gomułka stał po stronie koterii narodowej (s. 533). Jest to wyraźne uproszczenie sytuacji w Polsce, które może prowadzić do mylnego zrozumienia zajęć z 1956 r., kiedy Gomułka do pewnego momentu był przedmiotem nieoficjalnej walki o władzę między koteriami natolińczyków a puławian, a w następnej fazie kryzysu politycznego sam rozgrywał tym konfliktem w celu osiągnięcia własnych celów politycznych. Co prawda jako jednostka reprezentował punkt widzenia, który pod pewnymi względami można uznać za „narodowy”, ale błędem jest twierdzenie, że w ówczesnym czasie stał na czele koterii reprezentującej takie poglądy.

Do mniejszych wad recenzowanej syntezy można zaliczyć brak tytułów prasowych w bibliografii. Autorzy wykorzystali w pracy czasopisma takie jak „Rudé právo”, „Listy” czy „Svědectví”, jednak nie znajdziemy ich zestawienia w wykazie zawartym w bibliografii. Zauważalne są również luki edytorskie. Jako poważny mankament należy uznać brak wykazu skrótów użytych w opracowaniu, co przy tematyce obcojęzycznej jest szczególnie istotne. Uwagę przykuwa również mało praktyczne rozwiązanie kwestii numeracji przypisów dolnych. Zastosowano numerację ciągłą, przez to ostatni przypis w książce ma numer 2071, co może utrudniać orientację podczas czytania.

Wbrew wymienionym powyżej wątpliwościom i niedociągnięciom należy wyraźnie stwierdzić, że zalety pracy przygotowanej przez zespół Jindřicha Dejmka zdecydowanie przewyższają wady. *Československo...* jest rzetelną syntezą dziejów państwa, która jako pierwsza przekrojowo omawia najważniejsze zagadnienia dotyczące tego tematu. Do jednej z jej najważniejszych zalet należy zaliczyć obszerną bibliografię, która umożliwia sięgnięcie do szczegółowej literatury przedmiotu. Dzięki temu dzieło Jindřicha Dejmka i jego zespołu autorskiego należy uznać za opracowanie spełniające oczekiwania syntezy naukowej aspirującej do poziomu rzetelnego podręcznika akademickiego.

⁵ Zob. A.L. Sowa, *Historia polityczna Polski 1944–1991*, Kraków 2011; A. Paczkowski, *Pół wieków dziejów Polski*, Warszawa 2005; J. Eisler, *Czterdzieści pięć lat, które wstrząsnęły Polską. Historia polityczna 1944–1989*, Warszawa 2018.

I POLEMIKI

go. *Československo...* to pozycja obowiązkowa dla osób studiujących historię Europy Środkowej XX w. Zdecydowanie brakuje podobnej syntezy dziejów Czechosłowacji wydanej w języku polskim, która umożliwiłaby szerszemu gronu odbiorców zapoznanie się z najnowszą historią naszych południowych sąsiadów.

Dominik Marcinkowski

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

ORCID: 0000-0002-0177-1486

DOMINIK MARCINKOWSKI – doktorant w Instytucie Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Stypendysta Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego. Zajmuje się historią polityczną i społeczną Europy Środkowo-Wschodniej w XX w., historią komunikacji społecznej oraz stosunkami międzynarodowymi, ze szczególnym uwzględnieniem relacji polsko-czesko-słowackich.

DOMINIK MARCINKOWSKI – PhD candidate at the Institute of History and Archival Research, Pedagogical University of Cracow, an International Visegrad Fund Scholar. His research interests include the 20th-century political and social history of Central and Eastern Europe, the history of social communication and the history of international relations, particularly Polish-Czech-Slovak relations.